

FORESPØRSEL OM TOLKNINGSUTTALELSE OM SKOLESKYSS

Kollektivtrafikkforeningen representerer aktører innenfor kollektivtrafikk i Norge, derunder aktører som forvalter retten til gratis skoleskyss etter opplæringsloven kapittel 7 og privatskoleloven § 3-7. Aktørene som jobber med skoleskyss er samlet i Skoleskyssforum.

Vurdering av forsvarlig skoleskyss - samfunnsøkonomi og reisetid

Kollektivtrafikkforeningen ved sine medlemmer opplever at det er ulikheter mellom statsforvaltere i Norge om problemstillinger knyttet til forsvarlig skoleskyss, både med tanke på belastning for den enkelte elev og vektlegging av samfunnsøkonomiske hensyn i denne vurderingen. Oppfatningen fra våre medlemmer er at vedtakene fra statsforvalterne i de ulike fylkene har større ulikhet enn det som følger av variasjoner i lokale forhold mellom fylkene.

Medlemmene opplever at problemstillingen oftere blir aktuell grunnet en økende andel barn med delt bosted der den ene foresatte bor langt unna skolen, og flere søknader om skoleskyss for barn i private skoler som ligger langt unna barnet sitt hjem. Problemstillingen blir særlig tydelig i tilfeller hvor elever flytter mellom fylker, eller har delt bosted i to ulike fylkeskommuner.

I det følgende har vi redegjort for vår forståelse av retten til skoleskyss, gjeldende føringer for vurdering av reisetid, vektning av samfunnsøkonomiske hensyn og adgang til innløsning og egentransport.

Avklaringspunkter er oppsummert som spørsmål. Det er også tatt inn eksempler på saker om skoleskyss fra ulike fylker der statsforvalters vurdering har vært vesentlig ulik. Se vedlegg 1.

For å unngå usaklig forskjellsbehandling av innbyggere mellom fylker ber vi Utdanningsdirektoratet om en samordning av regelverkstolkning på følgende punkter:

- Vektlegging av samfunnsøkonomiske hensyn i behandling av saker om skoleskyss
- Vektlegging av reisetid med ulike transportmiddel for barn i ulike årstrinn

Om retten til skoleskyss

Det følger av opplæringsloven § 7-1, 1.ledd, at «Elevar i 2.-10. årstrinn som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer».

Av opplæringsloven § 7-2, 1.ledd, følger det at «Elevar i vidaregåande skole som bur meir enn seks kilometer frå skolen, har rett til gratis skyss eller full skyssgodtgjersle. Når det er nødvendig, har elevar rett til gratis båttransport utan omsyn til reiselengda.»

For elever med særskilte medisinske behov følger det av opplæringsloven § 7-3 at «Elevar som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til det uavhengig av avstanden mellom heimen og opplæringsstaden».

Det er fylkeskommunene som har ansvar for denne skoleskyssen, etter opplæringsloven § 13-4.

Reisetid

Det er ikke gitt maksimale grenser for reisetid i forbindelse med skoleskyss i lovverket. I forarbeid til opplæringsloven, Ot.prp.nr. 46 s.175, følger det at «Skoleskyssen må organiserast slik at elevane får akseptabel reisetid. Særleg er det viktig for 6-åringane å organisere skyssen slik at reisetida blir så kort som råd. I vurderinga av akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sjåast i samanheng».

I Ot.prp.nr. 46 s.176 er det gitt at «Vurderingar frå departementet til § 7-1 i lovutkastet om reisetid og gangavstand til transportmiddel i samband med skyss i grunnskolen gjeld tilsvarende for retten til skyss i den vidaregåande opplæringa».

I sitt rundskriv om retten til skyss, Udir-2-2019, har Utdanningsdirektoratet (Udir) uttalt at «Den daglige skyssen i grunnskolen må være forsvarlig. Dersom skyssen ikke er forsvarlig, skal kommunen innlosjere eleven. At skyssen skal være forsvarlig vil gjelde både i forhold til hvordan skyssen er organisert (hvilket/hvilke transportmiddel som skal benyttes) og hvor lang reisetiden er (om reisetiden er akseptabel). [...] Det skal [...] være en avveining mellom hensyn til den enkelte eleven, og en effektiv og rasjonell organisering av skyssen. Økonomiske hensyn bør ikke få så mye vekt i forsvarlighetsvurderingen at det i realiteten ikke tas hensyn til den enkelte elev» (punkt 5).

Videre uttaler Udir at «Kommunen kan gi retningslinjer for hva som vil være akseptabel reisetid, men disse vil kun være et utgangspunkt for den videre vurderingen. Hensynet til at eleven får tilstrekkelig fritid og tid hjemme taler for å avgrense reisetiden så mye som mulig. Hensynet til effektiv og rasjonell organisering av skyssen kan på den annen side tilsi at alle elever må godta en viss reisetid» (punkt 5.1).

Mange av fylkeskommunene i Norge praktiserer veiledende reisetider i skoleskyssen i grunnskolen. Disse ligger i et rom fra 45 minutter til 75 minutter hver vei i grunnskolen, avhengig av barnet sin alder. Noen få praktiserer også veiledende reisetider for elever i VGS på 2 timer hver vei, eller opptil 20 timer i uken.

Flere fylker har ikke veiledende rammer for reisetid i skoleskyssen, hverken for grunnskolene eller for de videregående skolene. Grunnen til dette er at skoleskyssen er en rett som skal vurderes individuelt for den

enkelte elev. Det oppleves som vanskelig å angi en reisetid som vil være relevant for alle skolereiser, på grunn av de store individuelle forskjellene i eleven sine forutsetninger, avstand og infrastruktur.

Samfunnsøkonomiske hensyn

I lov og rundskriv er det gitt at ekstraordinære kostnader og hensynet til rasjonell og effektiv organisering av skoleskyssen kan spille inn i vurdering av saker om skoleskyss. Herunder vil valg av transportmiddel og sammensetning av skyssopplegg, samt vurdering av om det kan settes opp forsvarlig skoleskyss på den aktuelle strekningen.

Det fremkommer ikke konkrete vurderingspunkter for hva som må anses å være en «ekstraordinær» kostnad for kommunen, eller i hvor stor grad rasjonell organisering av skoleskyss kan vektes i saksbehandling. Det er imidlertid gitt føringer i rundskriv fra Udir om at *«Økonomiske hensyn bør ikke få så mye vekt i forsvarlighetsvurderingen at det i realiteten ikke tas hensyn til den enkelte elev»*.

På samme måte som reisetid kan variere fra sak til sak ut fra flere faktorer, som avstand, infrastruktur og trafikk, kan også kostnader ved reisen variere ut fra flere faktorer. Fylkeskommunen sine kontrakter og prismodeller, hyppighet av reisen (bostedsfordeling) og tilgang på materiell vil kunne gi ulike kostnadsbilder både internt i og mellom fylkeskommuner.

Skoleskyss er organisert som en del av det samlede kollektivtilbudet i fylkeskommunene. Mange steder står skoleskyssen for hoveddelen av kollektivtilbudet. Den tilrettelagte skoleskyssen organiseres som et supplement til bussavganger. Utstrakt bruk av tilrettelagt skoleskyss påvirker det samlede budsjettet til kollektivtrafikk, og utnyttelsen av materiell vil således ha stor betydning for det samlede tilbudet til innbyggerne.

Innløsning og egentransport

I opplæringsloven § 7-1, 4.ledd, følger det at *«Kommunen skal innløsjere elever når dagleg skyss ikkje er forsvarleg. I vurderinga skal det særleg leggjast vekt på forhold som gjeld den enkelte eleven, til dømes alder, funksjonshemming, reisetid og tryggleik, og om dagleg skyss fører til ekstraordinære kostnader eller vanskar for kommunen»*.

Tilsvarende formulering er brukt av Udir i Udir-2-2019 punkt 4 om delt bosted, der det vises til at forsvarlighet må vurderes for hvert av hjemmene, og at foresatte selv kan måtte sørge for skyss, revurdere barnas bosituasjon eller innløsjere barnet dersom daglig skoleskyss ikke vil være forsvarlig.

Av opplæringsloven § 7-2, 3.ledd, følger det at *«Fylkeskommunen skal hjelpe til med å skaffe losji for elever i vidaregåande skole som bur slik til eller som har så lang veg at dei ikkje kan nytte dagleg skyss til skolen»*.

For elever i grunnskolen er det vist til eleven sine individuelle forutsetninger for å kunne håndtere skolereisen og hvor vanskelig og kostbart det vil være å organisere en forsvarlig skoleskyss, men det i den videregående skolen er det ikke gitt konkrete momenter som skal inngå i vurderingen av om eleven kan bruke daglig skyss.

For videregående elever spesielt kan det være utfordrende for fylkeskommunen å vurdere om en elev kan bruke daglig skyss. Elever velger i større grad enn i grunnskolen hvor de vil gå på skole, og selv vurdere om de kan reise daglig, eller må bo borte fra foreldrehjemmet for å kunne benytte skoleplassen.

For elever som har behov for skoleskyss etter opplæringsloven § 7-3, på grunn av funksjonshemming, skade eller sykdom, er det imidlertid fylkeskommuner som gir uttrykk for at de opplever manglende mulighet til å avgrense retten til skoleskyss for elever, med henvisning til retten til opplæring og at de ikke kan bo på hybel av medisinske grunner. Disse transportene kan komme på millionbeløp per elev per skoleår.

Barneloven slår fast at de som har foreldreansvar for barnet skal utøve dette «ut fra barnet sine interesser og behov» (1.ledd, 4.punktum), og sørge for «å gje barnet forsvarleg oppseding og forsyting. Dei skal syte for at barnet får utdanning etter evne og givnad». (2.ledd). Avgjørelser om hvor barnet skal bo og hvor de skal gå på skole inngår med dette som en vesentlig del av foreldreansvaret, og skal bli gjort med utgangspunkt i barnet sine interesser.

Spørsmål til avklaring

Vi opplever at innen gjeldende føringer er det fremdeles mange uavklarte punkter og for stort rom for tolkning som medfører at fylkeskommunene får ulik praksis i saker som gjelder forsvarlig skoleskyss, med hensyn til reisetid og samfunnskostnad. Vi har gått igjennom ny opplæringslov med tilhørende forarbeider og ser ikke at det har kommet vesentlige avklaringer på disse punktene.

Særlig ser vi behov for avklaring på følgende spørsmål:

1. Medlemmene i skoleskyssforum ønsker tydeligere retningslinjer for grensedragningen mellom fylkeskommunene og de foresatte sitt ansvar for å sørge for at barn kan ha en forsvarlig skolereise.
2. Medlemmene i skoleskyssforum ønsker tydeligere retningslinjer for hvordan kostnad og ressursbruk skal kunne vektas inn i vurdering av skoleskyss.
3. Medlemmene ønsker tydeligere avklaring på hvilken adgang som finnes for å vise til at kommunen må innlosjere barnet, eller at videregående elever ikke kan reise daglig. Særlig er det ønske om veiledning til vektning av disse ulike hensyn mot hverandre, der det er motstrid mellom barn/foresatte sitt ønske og forvaltningens forsvarlighetsvurdering.

Vi mener at slike avklaringer vil være vesentlige for å unngå usaklig forskjellsbehandling av innbyggere mellom fylker. Skoleskyssforum har sin årlige samling 16. – 18. april 2024 i Kirkenes. Vi ber om et svar innen denne tid for å kunne drøfte avklaringene på nasjonalt nivå med alle fylkeskommuner representert.

Med vennlig hilsen
Kollektivtrafikkforeningen

Olov Grøtting (sign)
Daglig leder

Linn Ekdal Gomes
Leder av Skoleskyssforum
/fagleder Skoleskyss hos Ruter

Vedlegg:

1. Eksempler på saker om forsvarlig skoleskyss